

SECTION 2. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS IN EDUCATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-403-0-6>

SEPARATE PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION AND IMPLEMENTATION OF ADULT EDUCATION

ОКРЕМІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ

Kalgina I. D.

Senior Teacher at the Professional Education Center of the Institute of Professional Development Penitentiary Academy of Ukraine Kamianske, Ukraine

Калгіна І.Д.

старший викладач Центру професійної освіти Інституту професійного розвитку Пенітенціарна академія України м. Кам'янське, Україна

На сьогодні важливим викликом для розвитку українського суспільства є готовність населення та його здатність інтегруватися до сучасного європейського середовища. Для успішної адаптації людей до глобальних економічних, політичних чи соціальних змін важливою умовою є прагнення людей до саморозвитку, самоосвіти, пошук можливостей задля реалізації свого потенціалу. Як наслідок, у всіх прогресивних педагогічних системах світу домінуючою стає концепція неперервної освіти чи освіти протягом життя. Адже рівень освіти досить суттєво впливає на якість життя людини, а динаміка суспільного та економічного розвитку вимагає постійного саморегулювання рівня своєї кваліфікації та саморозвитку.

У процесі євроінтеграції постає важливе для України завдання збільшити поширеність серед населення знань і навичок, необхідних для отримання гідної роботи та підприємницької діяльності [5, с. 34].

Стаття 18 Закону України «Про освіту» визначає: Освіта дорослих, що є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки [1]. А 12 січня 2023 року Верховною Радою України у першому читанні був прийнятий проєкт Закону України «Про освіту дорослих».

Ще у XIX – на початку XX століття з'являються перші праці з андрагогіки – теорії та методики навчання дорослих, у яких сформульовані основні риси данної педагогічної системи. Особливості освіти дорослих відображені у працях А. Каппа, П. Джарвіса, М. Ноулза, П. Ленграна, Е. Лідндемана, Р.Сміта та інших, хоча ще Я. Коменський зазначав, що в житті людини немає іншої мети, окрім навчання і кожен вік людини підходить для навчання.

Андрагогіка – це наука, яка вивчає сутність, специфіку, закономірності, принципи, методи, технології, форми організації педагогічного процесу (андрагогічного процесу) як чинника і засобу розвитку дорослої людини [3, с. 11].

Дорослість – етап розвитку людської особистості та досягнення нею найбільшого розквіту можливостей, характеризується відповідальністю за власні дії, вчинки, рішення – за власне життя в цілому та за долю рідних і близьких людей.

Доросла людина свідомо робить вибір, що стосується отримання освіти, зміни професії чи підвищення рівня професійної кваліфікації, але освіта дорослих має специфічні особливості і вимагає особливої уваги. Враховуючи психологічні та вікові особливості дорослих та на основі власних спостережень ми можемо визначити певні позитивні, негативні чи навіть протирічні аспекти освіти дорослих:

- мотивація – з одного боку доросла людина має чітке розуміння необхідності отримання знань, а з іншого – якщо навчання, зумовлене поточною необхідністю отримати нову професію через нереалізованість у попередній чи відсутність пропозицій на ринку праці, необхідність навчання може провокувати певні психологічні бар'єри;

- життєвий досвід – з одного боку допомагає здобувати нові знання, а з іншого досить часто усталені патерни чи переконання блокують сприйняття нових знань, установок, цінностей;

- практичність – доросла людина не сприйматиме знання з установкою, що колись у майбутньому знайде їм застосування, а прагне швидкої практичної реалізації здобутих знань чи умінь;

- брак часу – як правило, життя дорослої людини насичене великою кількістю різноманітних факторів як то: сімейні, професійні, соціальні обов'язки, які залишають зовсім мало вільного часу для повноцінного здобуття освіти;

- когнітивні здібності – хоч вчені вважають, що інтелектуальні здібності людини продовжують розвиватися досить довгий період, проте з часом певні процеси проходять нерівномірно або можуть втрачати свою інтенсивність;

- невпевненість чи страх перед невдачею – досить часто страх показати свою некомпетентність чи просто стати об'єктом обговорення чи насмішки стає бар'єром для самореалізації;
- розчарування та інертність – невдалий досвід здобуття освіти у минулому – може спровокувати певні емоційні чи вольові бар'єри.
- Зважаючи на вищевказане можна сформулювати необхідні вимоги до організації та реалізації освіти дорослих:
 - навчання має відповідати реаліям сьогодення;
 - навчання повинне мати практичне спрямування;
 - зміна Я-концепції;
 - використання методів проблемного навчання;
 - використання інтерактивних методів навчання та методів, що спираються на життєвий досвід здобувача освіти;
 - академічна мобільність;
 - індивідуальний підхід, пріоритетність самостійного навчання та можливість самооцінювання тощо.

Таким чином, задля ефективності неперервної освіти у процесі організації навчання дорослих необхідно обов'язково враховувати специфічні акмеологічні та соціальні особливості особистості здобувачів освіти.

Література:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 29.01.2024).
2. Дубасенюк О.А., Самойленко О.А. Основи андрагогіки (для фахівців у галузі освіти дорослих) : навч.-метод. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 247 с.
3. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
4. Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи: монографія / за заг. ред. акад. Н.Г. Ничкало, акад. І.Ф. Прокопенка. Київ, Харків: Інститут освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2020. 544 с.
5. Цілі сталого розвитку: Україна: національна доповідь. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf> (дата звернення: 29.01.2024).